

SAMORZĄD

TYGODNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM SAMORZĄDU TERYTORJALNEGO

PRENUMERATA KWARTALNA
10 ZŁOTYCH.

NUMER POJEDYŃCZY 1 ZŁOTY.

KONTO CZEKOWE P. K. O. Nr. 1520

REDAKCJA
WARSZAWA, MARSZAŁKOWSKA 81 a
TELEFON 9-66-06.

ADMINISTRACJA
WARSZAWA, ŚW. KRZYSKA 13 m. 15
TELEFON 5-92-63.

Redakcja rękopisów nadesłanych
nie zwraca.

Ceny ogłoszeń: Wolne miejsce na pierwszej str.
okładki lub strona w tekście: 450 zł. — $\frac{1}{2}$ str.
225 zł. — $\frac{1}{4}$ str. 112 zł. 50 gr. Poza tekstem za
stronę: 300 zł. — $\frac{1}{2}$ str. 150 zł., $\frac{1}{4}$ str. 75 zł.
Publikacje bilansów o 50% drożej. Ogłoszenie
instytucyj komunalnych (dostarczone bezpośrednio
do Administracji) za str. 150 zł. $\frac{1}{2}$ str.
75 zł. — $\frac{1}{4}$ str. 37,50 zł.

Redaktor — Dr. Maurycy Zdzisław Jaroszyński.

ROK XVI.

WARSZAWA, 25 LUTEGO 1934 r.

Nr. 8

TREŚĆ Nr. 8. Projekt ustawy o podatku gruntowym — *W. Dulnicz*. Podstawy akcji zbożowej w zakresie lokalnym — *Inż. W. Nowicki*. Wydatki i dochody związków samorządowych według preliminarzy budżetowych na r. 1933/34 — *S. S.* Sprawy bieżące. Wiadomości gospodarcze. Poradnik. Wydawnictwa nadesłane.

Projekt ustawy o podatku gruntowym

Wszystkie niemal podatki pobierane przez państwo zostały uregulowane przez polskiego prawodawcę na zasadach jednolitych dla całego państwa.

Ostatnio, z ważniejszych podatków, jedynie podatek gruntowy regulowały przepisy b. państw zaborczych, aczkolwiek kilkakrotnie nowelizowane przepisami polskimi. W konsekwencji różne dzielnice państwa posiadały różne systemy podatkowe, realizujące różne zasady opodatkowania ziemi.

Nie trzeba dowodzić, że taki stan był z wielu względów niepożądany, tembardziej, że podatek gruntowy jest jednym z głównych mierników, regulujących finanse nie tylko państwa ale przede wszystkim samorządu.

To też z wielkiem zadowoleniem należy powitać projekt Ministerstwa Skarbu, regulujący jednolicie dla całego państwa sprawy wymiaru i poboru państwowego podatku gruntowego.

Jakie są główne zasady projektu.

Państwowemu podatkowi gruntowemu podlegają zasadniczo wszelkie grunty położone na obszarze państwa.

Od powyższej zasady projekt przewiduje wyjątki, zwalniając od podatku grunty, stanowiące własność państwa, grunty, z których dochód przeznaczony jest stale i wyłącznie na cele kultu religijnego wyznań, przez Państwo uznanych.

Ponadto projekt zwalnia od podatków grunty zajęte pod cmentarze, place koło świątyń, place, drogi i ogrody publiczne, grunty pod wodami, nieprzynoszące dochodu, nieużytki, grunty leśne uznane za ochronne oraz grunty sztucznie zalesione. To ostatnie zwolnienie jest zwolnieniem czasowym i obejmuje trzydziestoletni okres czasu, poczynając od chwili zalesienia.

Zwolnienia powyższe nie budzą żadnych zastrzeżeń i nie wymagają podawania powodów, dla których z tego przywileju mają korzystać.

Uważam jednak, że lista obiektów uprzywilejowanych jest niekompletna. Pominięte zostały, jak sądzę, niesłusznie te grunty, stanowiące własność związków samorządowych, które nie przynoszą swym właścicielom jakiegokolwiek dochodu, a są jedynie środkami do wykonywania przez związki samorządowe funkcji publicznych bądź społecznych.

Do takich gruntów niewątpliwie należą grunty, zajęte przez szkoły publiczne oraz place szkolne, okalające budynki, grunty zajęte przez publiczne zakłady lecznicze, które nie są uprawiane w celach rolniczych, dalej grunty, zajęte przez publiczne stadiony, boiska, ogrody zabaw i t. p.

Ponieważ zasadą jest, że opodatkowaniu ulega przychód, jaki grunt daje, przeto we wszystkich wypadkach, gdy z gruntu przychodu niema, należałoby orzec zwolnienie od podatku.

Ponadto wyżej określonym gruntom i z tego powodu winno przysługiwać zwolnienie, by w ten sposób przyczynić się choć pośrednio do umożliwienia ich rozwoju. Sądzę przeto, że pożądanem by było wprowadzenie do art. 2 projektu przepisu, głoszącego ogólne zwolnienie od podatku gruntowego terenów, należących do związków samorządowych, a zajętych przez zakłady i urządzenia użyteczności publicznej.

Omawiany art. 2 projektu nasuwa jeszcze następujące wątpliwości. Punkt 4 tego artykułu zwalnia od podatku ogrody publiczne, należące do gmin miejskich. Wydaje mi się takie ograniczenie zwolnienia niesłuszne. Szereg bowiem osiedli, szczególnie otaczających wielkie miasta, zarówno typem zabudowania jak i potrzebami publicznymi są całkowicie podobne do gmin miejskich. Nie posiadają one ustroju miejskiego, ale np. w dziedzinie finansowej są całkowicie z miastami zrównane. Sądzę, że i ten typ gminy winien mieć możliwość, jeżeli tego zajdzie po-

trzeba, urządzić ogrody publiczne, korzystające ze zwolnienia podatkowego.

Zresztą, gdyby w projekcie znalazł się przepis, zwalniający tereny zajęte przez urządzenia publiczne, od podatku, zbędnym byłoby wyszczególnianie odrębnie ogrodów publicznych zarówno miejskich, jak i specjalnego typu osad, o których wyżej mówiłem.

Stawki podatku gruntowego zawierać będzie taryfa, wydawana przez Radę Ministrów. Raz określone stawki będą zasadniczo niezmiennie. Projekt zawiera jednak przepis, zobowiązujący Radę Ministrów do rewizji taryfy podatkowej po upływie każdego dziesięciolecia. Wyjątkowo pierwsza rewizja taryfy może nastąpić po 5 latach od dnia wejścia w życie ustawy.

Stawki podatkowe będą ustalane oddzielnie dla każdego powiatu, a w powiecie dla każdego rodzaju uprawy i klasy żyzności gruntów.

Pozostawiając ustalenie wysokości stawek Radzie Ministrów, projekt ustawy zakreśla jednak górną i dolną granicę stawek. Najniższa stawka wynosi groszy 30 z hektara i obowiązywać będzie w najniższej klasie żyzności gruntów ornych, położonych w gospodarczo najsłabszym rolniczym okręgu ekonomicznym. Najwyższa stawka podatkowa wynosić będzie zł. 15 z hektara i obowiązywać będzie w najwyższej klasie żyzności gruntów ornych, położonych w gospodarczo najsilniejszym rolniczym okręgu ekonomicznym.

Dla ustalenia podstaw zastosowania stawek podatkowych cały obszar państwa zostanie podzielony na rolnicze okręgi ekonomiczne, uwzględniające warunki ekonomiczne, istniejące w tych okręgach, zostaną określone rodzaje uprawy gruntów oraz klasy żyzności i ich ilość w każdym rodzaju uprawy.

Po wydaniu przepisów w wyżej określonych kwestjach nastąpi klasyfikacja w terenie wszystkich gruntów, podlegających podatkowi gruntowemu.

Projekt określa następujący tryb postępowania przy klasyfikacji. Właściciele względnie stali użytkownicy posiadłości, na wezwanie władz skarbowych złożą deklarację, w których podadzą przestrzeń swych posiadłości oraz rodzaje stosowanej uprawy.

Po sprawdzeniu deklaracji przez urzędy skarbowe przystąpią do pracy specjalnie w tym celu powołane powiatowe komisje klasyfikacyjne.

W skład Komisji wchodzi: kierownik miejscowego urzędu skarbowego, jako przewodniczący, jeden urzędnik z działu ministerstwa reform rolnych, dwóch rzeczoznawców, delegowanych przez Izbę Rolniczą oraz dwóch rzeczoznawców z pośród miejscowych rolników, powołanych przez urząd skarbowy.

Jak widać ze składu powiatowych komisji klasyfikacyjnych, udział osób zainteresowanych, to jest właścicieli gruntów, jest zagwarantowany. Zwraca uwagę natomiast nieobecność w komisji przedstawicieli związków samorządowych bądź gmin wiejskich, bądź też powiatów. Udział tych osób, zdaniem moim, jest o tyle pożądanym, że przecież osoby zasiadające w organach związków samorządu ziemskiego najbardziej są zaznajomione z warunkami lokalnymi powiatu bądź gminy, posiadają całkowite zaufanie miejscowego społeczeństwa, a ponadto da-

ją pełną gwarancję, że komisje klasyfikacyjne nie przerodzą się w biurokratyczne maszyny.

Powiatowe komisje klasyfikacyjne po przeprowadzeniu badań na miejscu ustalają obszar jednostki podatkowej, rodzaje stosowanej na niej uprawy i klasę żyzności gruntów.

Zarówno przewodniczący komisji klasyfikacyjnej, jak i płatnik podatku gruntowego mają prawo wniesienia odwołania od orzeczeń komisji do izby skarbowej. Orzeczenia Izby skarbowej będą ostateczne. Oczywiście, że płatnicy, niezadowoleni z tych orzeczeń będą mieli prawo wniesienia skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Przy budowie podatku gruntowego projekt zasadniczo tworzy typ jednostki podatkowej indywidualnej, to jest każdy właściciel, względnie współwłaściciele niepodzielni, otrzymują wymiar podatku gruntowego indywidualnie.

Jednak na okres przejściowy zachowane zostają w b. dzielnicy rosyjskiej podatkowe jednostki zbiorowe. Uzasadnienie projektu tłumaczy to pewnymi trudnościami, jakie uniemożliwiają natychmiastowe rozbicie istniejących zbiorowych jednostek podatkowych. Wśród trudności tych projekt wylicza brak dokumentów, stwierdzających tytuł własności danego obszaru oraz liczne nierozstrzygnięte spory sąsiedzkie o granice gruntów.

Osobiście uważam, że motywy przytoczone w uzasadnieniu projektu są nieistotne. Samo bowiem posiadanie, nawet w braku dokumentu stwierdzającego własność nieruchomości, winno być dostatecznym tytułem dla władz skarbowych do wymiaru podatku. Spory graniczne natomiast istnieją zarówno w drobnych gospodarstwach, wchodzących w skład obecnie istniejących jednostek zbiorowych, jak i w gospodarstwach, wyodrębnionych z takich jednostek. Przeciw natychmiastowemu zniesieniu jednostek zbiorowych przemawiają przede wszystkim względy praktyczne, niemożność szybkiego przeprowadzenia indywidualnej klasyfikacji gospodarstw, które w przeważającej swej większości składają się z licznych drobnych kawałków gruntu.

I dlatego zostawienie tego stanu na okres przejściowy jest słuszne i uzasadnione. Jednak ze względu na przejściowy charakter tego stanu i na konieczność zlikwidowania go w możliwie niedalekiej przyszłości, pożądanym by było, jak sądzę, wyodrębnienie z przepisów projektu wszelkich norm, regulujących tę kwestję w oddzielne przepisy przejściowe, właśnie w celu podkreślenia ich wyjątkowości i względnej czasowości. Pozostawienie ich w głównym tekście ustawy niepotrzebnie skazi jednolitość i powszechność ustawy.

Na marginesie tej kwestji należy zaznaczyć, że przepisy, określające tryb klasyfikacji gruntów, wchodzących w skład zbiorowej jednostki podatkowej, winny określić, kto jest uprawnionym do działania w toku tego postępowania w imieniu tej jednostki, kto ma prawo brać udział przy oględzinach na miejscu, kto jest uprawniony do wnoszenia odwołania od ustalonej przez komisję klasyfikacji i t. p. Zastosowanie ogólnych norm postępowania jest niemożliwe, gdyż właścicielami względnie stałymi użytkownikami gruntów wchodzących w skład

zbiorowej jednostki podatkowej jest zbyt wielka liczba osób.

Nieunormowanie tej kwestji stworzy wiele niepotrzebnych komplikacyj.

Przeprowadzona raz klasyfikacja gruntów będzie stałą podstawą do wymiaru państwowego podatku gruntowego. Wymiar następuje przez pomnożenie ilości hektarów poszczególnych rodzajów uprawy i klas żyzności gruntów przez odpowiednie stawki podatkowe, określone dla danego powiatu w taryfie państwowego podatku gruntowego.

Jeżeli jednak w ustalonej klasyfikacji nastąpią zmiany w sposobie użytkowania posiadłości gruntowej, to zmiany te będą sprawdzone przez urzędy skarbowe i spowodują zmianę dotychczasowej klasyfikacji.

Wymiaru podatku gruntowego dokonują urzędy skarbowe na każdy rok kalendarzowy, przyczem nakazy winny być doręczane najpóźniej do dnia 1 marca każdego roku. Od ustalonego wymiaru przysługuje płatnikowi prawo wniesienia odwołania do izby skarbowej.

W stosunku do dotychczasowych zbiorowych jednostek podatkowych wymiar podatku obejmuje grunty całej wsi. Tak wymierzony podatek, według projektu, rozkłada pomiędzy poszczególnych właścicieli względnie stałych użytkowników gruntu zebranie gromadzkie, w stosunku do posiadanych przez nich obszarów z uwzględnieniem klasyfikacji gruntów, przyczem skargi na postanowienia zebrań rozpatruje urząd skarbowy, którego orzeczenie jest ostateczne w toku postępowania administracyjnego.

Uważam, że w tym zakresie projekt winien ulec zmianom. Przedewszystkiem bowiem, przewidziane w art. 15 projektu zebrania gromadzkie, to nic innego, jak dawne zebrania gromadzkie stanowe, których obecnie już nie ma. Obecnie po ustawie z dnia 23.3.1933 (D. U. R. P. Nr. 35, poz. 294) zostały one wraz ze stanowami gromadami zniesione, a na ich miejsce zostały stworzone nowe gromady, które mogą obejmować kilka zbiorowych jednostek podatkowych, a ponadto cały szereg gospodarstw, opłacających indywidualnie podatek gruntowy. Gromady tak utworzone o tyle posiadają zebrania gromadzkie, o ile liczba mieszkańców nie przekracza 200 osób.

Należy przeto albo rozkład wymierzonego na jednostkę zbiorową podatku gruntowego powierzyć radom gromadzkim tam, gdzie one istnieją, albo też jednolicie unormować sprawę rozkładu, powierzając go, za wynagrodzeniem, np. organowi zarządzającemu samorządu gminnego.

Osobiście uważam powierzenie rozkładu wymiaru podatku zebraniom gromadzkim nawet tam, gdzie one istnieją, za niepraktyczne. Zresztą dotychczasowe doświadczenie w tym względzie jest nader bogate, a głosy pracowników gminnych mogłyby wiele cennego materiału w tej kwestji dostarczyć. — Niepraktyczność ta, zdaniem mojem, polega przede wszystkim na wielkiej liczbie osób, „obradujących“ nad rozkładem, a ponadto na tych samych trudnościach, które uniemożliwiają, jak to sam projekt przyznaje, rozbicie ich na jednostki indywidualne.

Jeżeli komisjom klasyfikacyjnym, posiadającym specjalnie dobrany element, nie można powierzyć indywidualnej klasyfikacji tego typu gruntów, to tembardziej pracy tej nie dokonają zebrania gromadzkie.

Oczywiście, że powierzenie tych prac organom gminnym, może być dokonane tylko i wyłącznie pod warunkiem, że prace te będą wynagrodzone, gdyż wymagać będą i dodatkowej pracy i dodatkowego personelu.

Poboru państwowego podatku gruntowego dokonywują urzędy skarbowe. Do uiszczenia obowiązany jest właściciel gruntu.

Projekt wprowadza pewną inowację w dotychczasowym stanie prawnym. Inowacja ta polega na tem, że w razie istnienia prawnej współwłasności, współwłaściciele obowiązani są do pokrycia tylko swego udziału. Obecnie wszyscy współwłaściciele niepodzielni są solidarnie odpowiedzialni za wymiar podatku ciężącego na niepodzielnej własności.

Uważam, że inowacja ta zarówno z punktu skarbowego, jak i dla ułatwienia poboru innych danin, opartych na wymiarze podatku gruntowego, jest niecelowa.

Utrzymanie dotychczasowego stanu byłoby, zdaniem mojem, bardziej racjonalnem. Kwestja rozrachunków między współwłaścicielami własności niepodzielnej, winna być pozostawiona samym współwłaścicielom. Obowiązek uiszczenia podatku winien ciążyć na całej nieruchomości i wszyscy współwłaściciele winni zań odpowiadać solidarnie.

W odniesieniu do zbiorowych jednostek podatkowych należy również, jak mniemam, ściślej określić przepisy dotyczące się poboru podatku.

W odniesieniu do tych płatników pozostawienie ogólnego przepisu, orzekającego, że poboru podatku dokonywują urzędy skarbowe, nie rozwiązuje kwestji.

Sądzę, że właśnie w odniesieniu do właścicieli gospodarstw, wchodzących w skład zbiorowej jednostki podatkowej, winien być wyraźnie sprecyzowany przepis, głoszący, że każdy z nich odpowiada jedynie za tę część podatku, którą został obciążony w prawomocnym rozkładzie. Przepis taki jest o tyle konieczny, że obecnie w wielu powiatach wytworzyła się niezdrowa tendencja do wprowadzania solidarnej odpowiedzialności każdego za wszystkich i zaległość z „gromady“ ściąga się z pierwszego lepszego członka „gromady podatkowej“.

Uważam też za pożądanę wyłączenie wszelkiego pośrednictwa przy uiszczaniu podatku przez ten typ podatników. Należałoby to skutecznie przez wprowadzenie przepisu, głoszącego, że każdy z właścicieli gruntów, wchodzących w skład jednostki zbiorowej, ma obowiązek uiszczenia podatku przypadającego nań na zasadzie prawomocnego rozkładu do urzędu skarbowego.

Dla umożliwienia dokonywania kontroli przez urząd skarbowy, organa dokonywujące rozkładu winny być zobowiązane do przesłania do urzędu skarbowego rozkładu po jego uprawomocnieniu.

Proponowany system nakładałby kary za zwłokę

na tych tylko, którzy istotnie zalegają ze swym udziałem, i umożliwiłby prowadzenie egzekucji przeciwko tym, którzy obowiązku podatkowego nie spełnili, inne natomiast osoby, które swój obowiązek spełniły, nie ponosiłyby skutków zawinionych przez osoby trzecie.

Projekt przewiduje szereg ulg podatkowych.

W pierwszym rządzie ulgi będą przysługiwały właścicielom karłowatych gospodarstw rolnych. Określenie ulg pozostawia projekt Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych.

Oprócz powyższych będą stosowane ulgi czasowe i indywidualne w razie, gdy jednostka podatkowa dozna klęski żywiołowej, na skutek której poniesie straty w plonach.

Projekt bezpośrednio nie narusza w niczem dotychczasowych uprawnień finansowych samorządu, głosząc w art. 30, że do państwowego podatku gruntowego mogą być pobierane na rzecz samorządu terytorjalnego dodatki, których wysokość normuje odrębna ustawa. Natomiast pośrednio przez zwolnienie w p. 1 art. 2 projektu wszystkich gruntów państwowych od podatku gruntowego, które dotychczas na terenie b. zab. austr. i pruskiego zasadniczo podatek ten płaciły, dotyka finansów samorządowych na powyższych terenach. Należy jednak mniemać, że stan taki wytworzył się jedynie przez niedopatrzenie i że odpowiednia nowelizacja art. 2 i 4 ustawy o finansach komunalnych (przez skreślenie wyrazów „w b. dzielnicy rosyjskiej”) zawarta w przepisach przejściowych, powyższe niedopatrzenie usunie.

Również pewnych poprawek wymaga art. 7 projektu, głoszący o obowiązku dostarczania przez organa samorządowe danych potrzebnych do ustalania klasyfikacji. Poprawki te powinny wyraźnie precy-

zować, że obowiązek ten ogranicza się jedynie do danych, znajdujących się w posiadaniu tych organów. Może się bowiem wytworzyć tendencja (jak przy podatku przemysłowym) do żądania od organów samorządowych zbierania i ustalania potrzebnych danych, co nie leżało, jak sędzę, w intencji projektu.

Ze stanowiska formalnego i techniki kodyfikacyjnej budzą zastrzeżenia przepisy, zawarte w art. 31 i następnym projektu, dotyczące dodatków na rzecz Izb Rolniczych. Przepisy te nie mają nic wspólnego z podatkiem gruntowym i winny być potraktowane jako nowelizacja przepisów o Izbach Rolniczych, a zamieścić je należałoby w przepisach końcowych, a nie w głównym trzonie ustawy.

Projekt stanowi, że ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1.1.1935. Ze względu na konieczność wydania do ustawy szeregu ważnych przepisów wykonawczych, bez których realizacja ustawy jest niemożliwa i ze względu na ogrom prac, jakie wykonać mają powiatowe komisje klasyfikacyjne, należy mniemać, że okres ten jest zbyt krótki i że pożądanym by było przesunięcie poboru podatku według nowych zasad conajmniej do dnia 1.1.1936 r.

Mimo wyżej wskazanych usterek, łatwych do usunięcia, a podkreślanych w celu możliwego jeszcze przeanalizowania wysuniętych wątpliwości, należy stwierdzić, że projekt ustawy realizuje w stu procentach zasady sprawiedliwości i równomierności obciążenia gruntu oraz dokładnie uwzględnia przeróżne warunki ekonomiczne, w jakich na obszarze całego państwa znajdują się warsztaty rolne.

Jest też dużym krokiem do unicestwienia jednej z poważniejszych różnic, dzielących rozczłonkowane przez zaborców ziemie polskie.

W. Dulinicz.

Podstawy akcji zbożowej w zakresie lokalnym

Wykonywanie polityki zbożowej w zakresie najbardziej powszechnym (np. tworzenie rezerw zbożowych wobec trudności aprowizacyjnych czy klęski nieurodzaju, wywóz zbóż dla podtrzymania poziomu cen lub bilansu handlowego, działalność protekcyjna, interwencyjna i t. p.) należy do zadań ogólnopolskich - państwowych. Jednakże większość tych poczynań „generalnych” centralnych organów rządu czy zrzeszeń społeczno - gospodarczych nie spełnia lokalnych zadań polityki zbożowej. Życie w tych lokalnych ośrodkach idzie swoim trybem i stawia swoje problemy, tymczasem posunięcia polityki zbożowej w skali ogólnopolskiej bądź przechodzą nad temi problemami do porządku dziennego, bądź nie pozostawiają jakichkolwiek znaczących skutków. Zresztą nie może być inaczej — kierownicy polityki centralnej nie mogą sobie stawiać za cel objęcia całego zakresu zagadnień lokalnych, do tego bo-

wiem są powołane w pierwszym rządzie *czynniki miejscowe*.

Nawet i przy prowadzeniu przez organy centralne ściśle lokalnej polityki, rola czynników miejscowych ma swe znaczenie. W poczynaniach bowiem, obejmujących masy rolników (akcja siewna, zaliczkowa, zastawowa, zakupy interwencyjne i t. p.), inicjatywa czynników miejscowych jest tem, co decyduje o szerokim zakrojeniu akcji. W przeciwnym wypadku całe powiaty są objęte przez daną akcję tylko formalnie, w najlepszym razie powierzchownie.

Wszelkie teoretyczne rozważania, wchodzące w zakres agronomii społecznej, na temat jakie to czynniki miejscowe są najwięcej predysponowane do wzięcia w swoje ręce całokształtu lokalnej polityki zbożowej — pozostawiamy na uboczu. Natomiast, jeżeli chodzi o praktyczną stronę rozpatrywanego zagadnienia, to nie ulega najmniejszej wątpliwości, że

samorząd ziemski, spółdzielczość i organizacje rolnicze mogą jednakowo o to się ubiegać, ściślej biorąc, mogą w ramach swej działalności łącznie współpracować.

Niezależnie od zakresu, w jakim miałyby być prowadzona lokalna polityka zbożowa, zapoczątkowanie jakiegokolwiek akcji zbożowej wymaga posiadania *magazynu zbożowego* — *spichrza*, czy to sieci takich magazynów. Wprawdzie warunki przechowania zbóż przez poszczególnych rolników są przeważnie zadawalające, jednak żadna prawie akcja zbożowa nie jest do pomyślenia, jak długo zboże znajduje się w zagrodzie właściciela. Nawet zastaw i zaliczkowanie zboża nie stanowią tu wyjątku, albowiem, jak wiadomo, obawa przed naruszeniem zastawu zmusza prawodawstwo do stwarzania takich formalności i rygorów, że w konsekwencji dobrodziejstwo tego rodzaju kredytu staje się bardzo problematycznym.

Skoncentrowanie zboża w *spichrzach*, dające gwarancję należytego jego zabezpieczenia i przechowania, staje się nieodzownym warunkiem przy jakichkolwiek bądź zamierzeniach polityki zbożowej głównie z następujących powodów:

I. Zboże leżące u właściciela — rolnika jest jakby unieruchomione dla wszelkiej akcji zbożowej, gdyż ta ostatnia wymaga przede wszystkim łatwości technicznej w obracaniu zbożem. Łatwość zaś obracania zbożem wymaga jego skoncentrowania, nadto dokonania szeregu czynności standaryzacyjnych (oczyszczenie, sortowanie i t. p.). Nawet najprostsza forma akcji zbożowej w najmniejszej skali, jak np. tworzenie wioskowych czy gminnych rezerw zbożowych dla umożliwienia pożyczania potrzebującym na przednówku wymaga uprzedniego zmagazynowania i standaryzowania zboża.

II. Dokonywanie czynności standaryzacyjnych, o których mowa wyżej, może być celem samym w sobie, szczególnie przy prowadzeniu akcji siewnej, zarówno samopomocowej, jak i selekcyjnej. W tym wypadku koncentracja zboża stwarza dużą dogodność przy oczyszczaniu, wymianie i ujednostajnieniu materiału siewnego.

III. Magazynowanie zboża dla stworzenia rezerw przednówkowych, samopomocy siewnej i t. p.

może stać się punktem wyjściowym do szerszych form akcji zbożowej. Inaczej mówiąc, operacje zbożem w naturze mogą stać się podstawą do operacji finansowych. W szczególności zastaw towarowy może być przekształcony w zastaw pieniężny, np. w formie warrantów, służących do uzyskania kredytu. Poza to możliwym jest stosowanie różnych form sprzedaży zboża, przy których rolnik uzyskiwałby za zboże jednolite, sprzedane w dużych partjach, ceny płacone hurtownikom. Akcja zbożowa w tym zakresie może już pretendować do regulowania podaży zbóż, finansowania zbytu, a tem samem wpływać na podniesienie cen lokalnych w okolicy, bądź wyrównanie poziomu cen w ciągu roku. Może też, mając silne podstawy do kredytowania, wpływać na wiele innych dziedzin życia gospodarczego wsi, np. na wytwórczość hodowlaną, przemysły rolne i t. p.

Takie są naogół teoretyczne przesłanki wszelkiej akcji zbożowej, ujmowane pod kątem widzenia interesów lokalnych. Widzimy, że punktem wyjściowym mogą być poczynania najprostsze, nawet zgoła niekiedy prymitywne, które, gdy tylko zajdą ku temu sprzyjające okoliczności, gotowe są przekształcić się w akcję szeroko zakrojoną, mającą dążność do obejmowania coraz to rozleglejszych zagadnień.

W obecnej chwili lokalna akcja zbożowa, kierowana przez czynniki miejscowe, stosunkowo najsilniej przejawia się w kilku powiatach województwa kresowych, przytem zakres jej i formy organizacyjne różnią się dość znacznie.

Tak w szczególności w woj. Poleskiem akcja zbożowa opiera się głównie na samorządzie terytorjalnym. Widzimy to w powiatach: Drohiczyn, Brześć, Prużana. Zdaje się, że i pozostałe powiaty w niedługim czasie pójdą w te ślady, wzorując się głównie na doświadczeniach powiatu drohiczyńskiego, bądź brzeskiego.

Doświadczenia te, niezmiernie interesujące jako samorzutny przejaw lokalnej akcji zbiorowej, szczególnie nabierają znaczenia wobec zapowiedzi nowego kursu polityki zbożowej w kierunku organizowania obrotu wewnętrznego w najszerszym tego słowa znaczeniu, t. j. regulowanie spożycia wsi i opanowania rynku.

inż. Władysław Nowicki.

Wydatki i dochody związków samorządowych według preliminarzy budżetowych na rok 1933/34

Ukazała się publikacja ¹⁾ zawierająca wyniki ankiety o wydatkach i dochodach związków samorządowych na podstawie preliminarzy budżetowych na rok 1933/34. Zeszyt wydany przez Główny Urząd Statystyczny zawiera ogólne zestawienia prelimino-

wanych wydatków i dochodów w poszczególnych typach związków samorządowych z podziałem na województwa jako też bardziej szczegółowe dane, dotyczące wpływów z danin komunalnych.

Wysokość preliminarzowanych wydatków w liczbach bezwzględnych, jak również znaczenie ich w budżetach związków samorządowych zawiera następujące zestawienie:

¹⁾ „Statystyka Polski. Preliminarze budżetowe związków samorządowych na rok 1933/34”. Gł. Urz. Statyst. 1934.

Tablica I.

W y d a t k i

Tysiące złotych.

W % 0/0 ogólnej sumy.

Wyszczególnienie	Polska ogółem	Gminy wiejskie	Miasta niewydzielone	Miasta wydzielone	Powiatowe związki samorządowe	Wojewódzkie związki samorządowe ^a	Polska ogółem	Gminy wiejskie	Miasta niewydzielone	Miasta wydzielone	Powiatowe związki samorządowe	Wojewódzkie związki samorządowe
Wydatki zwyczajne i nadzwyczajne razem	624 079	111 652	85 234	296 949	116 516	13 728	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Wydatki zwyczajne	541 985	102 193	74 294	253 272	100 235	11 991	86,8	91,5	87,2	85,3	86,0	87,3
Zarząd ogólny	122 805	36 765	18 873	49 523	16 659	985	19,7	32,9	22,1	16,7	14,3	7,2
a. Wydatki osobowe	97 317	28 232	15 871	41 379	11 112	723	15,6	25,3	18,6	13,9	9,5	5,3
b. Wydatki rzeczowe	25 488	8 533	3 002	8 144	5 547	262	4,1	7,6	3,5	2,8	4,8	1,9
Majątek komunalny	11 858	2 856	1 837	6 511	612	42	1,9	2,6	2,2	2,2	0,5	0,3
Przedsiębiorstwa komunalne	4 399	321	355	3 470	136	117	0,7	0,3	0,4	2,1	0,1	0,9
Splata długów	91 331 _b	7 083	13 535	54 464	13 878	2 371 _b	14,6	6,3	15,9	18,3	12,0	17,3
a. Splata rat amortyzacyjnych		5 597	7 436	18 516	7 956							
b. Splata procentów		1 486	6 099	35 948	5 922							
Drogi i place publiczne	64 416	3 686	3 806	15 127	37 400	4 397	10,3	3,3	4,5	5,1	32,0	32,0
Pomiary i plany rozbudowy	2 793	28	312	2 323	130	—	0,4	0,0	0,4	0,8	0,1	—
Oświata	65 520	26 486	10 039	27 225	1 704	66	10,5	23,7	11,8	9,2	1,4	0,3
Kultura i sztuka	5 392	195	240	4 452	220	285	0,9	0,2	0,3	1,5	0,2	2,0
Zdrowie publiczne	42 380	5 919	5 068	23 110	7 480	803	6,8	5,3	5,9	7,8	6,4	5,8
Opieka społeczna	64 832	8 886	7 788	39 523	6 196	2 439	10,4	8,0	9,1	13,3	5,3	17,8
Popieranie rolnictwa	10 503	1 275	869	459	7 540	360	1,7	1,1	1,0	0,1	6,5	2,6
Popieranie przemysłu i handlu	5 273	54	579	4 031	598	11	0,8	0,1	0,7	1,4	0,5	0,0
Bezpieczeństwo publiczne	30 609	4 302	7 659	17 369	1 279	—	4,9	3,9	9,0	5,8	1,1	—
Świadczenia na rzecz innych związków komunalnych	6 963	49	1 149	1 587	4 153	25	1,1	0,0	1,3	0,5	3,6	0,2
Różne	12 911	4 288	2 185	4 098	2 250	90	2,1	3,8	2,6	1,4	2,0	0,7
Wydatki nadzwyczajne	82 094	9 459	10 940	43 677	16 281	1 737	13,2	8,5	12,8	14,7	14,0	12,7
Administracja	271	168	20	19	64	—	0,0	0,2	0,0	0,0	0,1	—
Majątek komunalny	4 936	587	662	3 253	434	—	0,8	0,5	0,8	1,1	0,4	—
Przedsiębiorstwa komunalne	16 726	127	1 066	14 538	995	—	2,7	0,1	1,2	4,9	0,9	—
Splata długów	7 820	1 914	2 551	1 620	1 735	—	1,3	1,7	3,0	0,5	1,5	—
Drogi i place publiczne	17 139	1 395	801	6 927	7 356	660	2,8	1,2	0,9	2,3	6,3	4,8
Pomiary i plany rozbudowy	250	2	80	168	—	—	0,0	0,0	0,1	0,1	—	—
Oświata, kultura i sztuka	6 548	2 493	903	2 900	248	—	1,1	2,2	1,1	1,0	0,2	—
Zdrowie publiczne	3 271	193	296	1 903	794	92	0,5	0,2	0,3	0,6	0,7	0,7
Opieka społeczna	2 241	83	359	1 493	276	30	0,4	0,1	0,4	0,5	0,2	0,2
Popieranie rolnictwa	793	24	133	5	631	—	0,1	0,0	0,2	0,0	0,5	—
Popieranie przemysłu i handlu	177	4	3	60	110	—	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	—
Bezpieczeństwo publiczne	528	78	80	285	85	—	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	—
Różne	2 482	266	342	1 060	619	195	0,4	0,2	0,4	0,4	0,5	1,4
Pokrycie niedoboru budżetowego z poprzedniego okresu obrachunkowego	18 909	2 125	3 644	9 446	2 934	760	3,0	2,0	4,3	3,2	2,5	5,6

^a Poznański i pomorski. ^b W tem 1.633 tys. splata procentów i pożyczki zaciągniętej dla Elektrowni Krajowej w Gródku i 34 tys. dla Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych w Poznaniu.

Z r ó d ł o: Ankieta Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Nie wdając się w szczegółową analizę porównawczą, chcemy zwrócić uwagę na te momenty, które przy analizowaniu liczb i wyciąganiu wniosków mogą, naszym zdaniem, zaciemniać właściwy obraz.

Wydatki nadzwyczajne związków samorządowych na rok 1933/34 zostały preliminowane w wysokości 82 mil. złotych, co stanowi 13,2% ogólnej sumy wydatków. Jednak, biorąc pod uwagę, że

w ogólnej sumie wydatków nadzwyczajnych mieści się bardzo poważna kwota (18,9 mil. zł.) przeznaczona na pokrycie niedoboru budżetowego z poprzednich okresów obrachunkowych, suma wydatków na cele inwestycyjno - nadzwyczajne prelimitowana na rok 1933/34 zredukuje się do 63 mil. zł. i wyniesie

zaledwie 10,2% ogólnej sumy wydatków zwyczajnych i nadzwyczajnych.

Znaczenie poszczególnych źródeł dochodowych oraz ich bezwzględna wysokość charakteryzuje tabela następująca:

Tabela 2.

D o c h o d y

Tysiące złotych.

W % ogólniej sumy.

Wyszczególnienie	Polska ogółem						W % ogólniej sumy					
	Polska ogółem	Gminy wiejskie	Miasta niewydzielone	Miasta wydzielone	Powiatowe związki samorządowe	Wojewódzkie związki samorządowe	Polska ogółem	Gminy wiejskie	Miasta niewydzielone	Miasta wydzielone	Powiatowe związki samorządowe	Wojewódzkie związki samorządowe
Dochody zwyczajne i nadzwyczajne razem	619 761	110 060	85 392	294 405	116 176	13 728	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Dochody zwyczajne	556 550	103 152	76 664	257 302	107 126	12 306	89,8	93,7	89,8	87,4	92,2	89,6
Majątek komunalny	46 404	9 568	7 805	26 105	2 789	137	7,5	8,7	9,1	8,9	2,4	1,0
Przedsiębiorstwa komunalne	75 560	898	13 898	59 364	1 041	359	12,2	0,8	16,3	20,2	0,9	2,6
Subwencje i dotacje	10 578	2 319	948	1 577	2 154	3 580	1,7	2,1	1,1	0,5	1,8	26,1
Zwroty	36 366 ^a	3 890	3 371	16 199	10 161	2 745 ^a	5,9	3,5	4,0	5,5	8,7	20,0
Oplaty administracyjne	9 614	3 000	1 599	4 186	829	—	1,6	2,7	1,9	1,4	0,7	—
Oplaty za korzystanie z urządzeń i zakładów	27 628	3 569	8 319	13 246	2 451	43	4,4	3,2	9,7	4,5	2,1	0,3
Dopłaty	4 402	1 080	520	1 428	1 374	—	0,7	1,0	0,6	0,5	1,2	—
Udziały w podatkach państwowych	53 506	3 590	9 348	35 796	4 772	—	8,6	3,3	10,9	12,1	4,1	—
Dodatki do podatków państwowych	162 584	27 701	24 836	69 992	40 055	—	26,2	25,2	29,1	23,8	34,5	—
Podatki samolstne	118 958	44 909	4 930	23 398	40 624	5 097 ^b	19,2	40,8	5,8	8,0	35,0	37,1
Różne	10 950	2 628	1 090	6 011	876	345	1,8	2,4	1,3	2,0	0,8	2,5
Dochody nadzwyczajne	63 211	6 903	8 728	37 103	9 050	1 422	10,2	6,3	10,2	12,6	7,8	10,4
Ze sprzedaży i likwidacji majątku i przedsiębiorstw	7 548	651	3 619	2 797	481	—	1,2	0,6	4,2	1,0	0,4	—
Subwencje i dotacje	5 543	1 182	306	2 091	1 364	600	0,9	1,1	0,4	0,7	1,2	4,4
Zwroty	1 232	277	109	478	338	30	0,2	0,3	0,1	0,2	0,3	0,2
Pożyczki	30 328	1 688	2 975	21 898	3 430	337	4,9	1,5	3,5	7,4	3,0	2,5
Dopłaty	1 480	130	81	281	988	—	0,2	0,1	0,0	0,1	0,8	—
Podatki inwestycyjne	5 598	2 018	328	2 020	1 232	—	1,0	1,8	0,3	0,7	1,0	—
a. Podatek inwestycyjny	2 204	353	46	1 443	362	—	0,4	0,3	0,0	0,5	0,3	—
b. Podatek od kopalń	3 394	1 665	282	577	870	—	0,6	1,5	0,3	0,2	0,7	—
Różne	8 275	261	486	6 837	436	255	1,3	0,2	0,7	2,3	0,4	1,9
Nadwyżka budżetowa z ubiegłych okresów obrachunkowych	3 207	701	824	701	781	200	0,5	0,7	1,0	0,2	0,7	1,4

^a W tem 1638 tys. zwrot procentów i pożyczki przez Elektrownię Krajową w Gródku i 84 tys. przez Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych w Poznaniu. ^b Podatek krajowy.

Przy analizowaniu liczb w tablicy dochodów należy zwrócić uwagę na pozycję „nadwyżka budżetowa z ubiegłych okresów obrachunkowych“, zamieszczoną w grupie dochodów nadzwyczajnych, której źródłem były wpływy okresów obrachunkowych, poprzedzających rok budżetowy 1933/34.

Jakie nasilenie poszczególnych źródeł podatkowych w zasilaniu kas komunalnych przewidywał samorząd na rok 1933/34 ilustruje zestawienie, zawierające ustosunkowanie wpływów z poszczególnych podatków do ogólnej sumy danin komunalnych.

Tablica 3.

D o c h o d y
z danin komunalnych

W % 0/0 ogólnej sumy.

Tysiące złotych.

Wyszczególnienie	Polska ogółem	Gminy wiejskie	Miasta niewydzielone	Miasta wydzielone	Powiatowe związki samorządowe	Wojewódzkie związki samorządowe	Polska ogółem	Gminy wiejskie	Miasta niewydzielone	Miasta wydzielone	Powiatowe związki samorządowe	Wojewódzkie związki samorządowe
Daniny komunalne ogółem	356 142	82 428	41 642	137 101	89 874	5 097^a	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Oplaty administracyjne	9 614	3 000	1 599	4 186	829	—	2,7	3,6	3,8	3,1	0,9	—
Dopłaty	5 882	1 210	601	1 709	2 362	—	1,7	1,5	1,5	1,3	2,6	—
Udział w podatkach państw.	53 506	3 590	9 348	35 796	4 772	—	15,0	4,3	22,4	26,1	5,3	—
a. udział w podatku dochodowym	39 483	3 562	5 431	25 718	4 772	—	11,1	4,3	13,0	18,7	5,3	—
b. udział w podatku od lokali na rzecz zw. komunalnego	14 023	28	3 917	10 078	—	—	3,9	—	9,4	7,4	—	—
Dotądki do podatków państw.	162 584	27 701	24 836	69 992	40 065	—	45,6	33,6	59,7	51,0	44,6	—
do podatku gruntowego	37 305	15 107	892	176	21 130	—	10,5	18,3	2,2	0,1	23,5	—
„ podatku od nieruchomości	25 467	274	2 258	22 473	462	—	7,1	0,3	5,4	16,4	0,5	—
„ podatku od placów niezabudowanych	732	60	140	532	—	—	0,2	0,1	0,3	0,4	—	—
„ podatku przemysłowego	51 374	5 453	10 823	29 215	5 883	—	14,4	6,6	26,0	21,3	6,6	—
„ opłat od patentów na wyrób i sprzedaż trunków	3 375	486	761	1 632	496	—	1,0	0,6	1,8	1,2	0,6	—
„ podatku od spożycia, zużycia względnie produkcji	18 442	3 166	4 647	6 108	4 521	—	5,2	3,9	11,2	4,4	5,0	—
„ opłat stemplowych od pism dotyczących przeniesienia własności nieruchomości	9 438	1 804	1 221	3 158	3 255	—	2,7	2,2	2,9	2,3	3,6	—
„ opłat procentowych od akt notarialnych	476	4	65	407	0	—	0,1	0,0	0,2	0,3	—	—
„ podatku od energii elektrycznej	286	—	0	286	—	—	0,0	—	—	0,2	—	—
„ podatku dochodowego	15 689	1 347	4 029	6 005	4 308	—	4,4	1,6	9,7	4,4	4,8	—
Podatki samoistne	118 958	44 909	4 930	23 398	40 624	5 097	33,4	54,5	11,8	17,0	45,2	100,0
od gruntów państwowych	1 555	570	11	207	767	—	0,4	0,7	0,0	0,2	0,9	—
od zbytku mieszkaniowego	1 720	12	76	1 632	0	—	0,5	0,0	0,2	1,2	—	—
hotelowy	945	81	257	607	—	—	0,3	0,1	0,6	0,4	—	—
od zabaw, rozrywek i widowisk	7 668	176	625	6 867	—	—	2,1	0,2	1,5	5,0	—	—
od szyldów, reklam i napisów	1 386	287	369	730	—	—	0,4	0,4	0,9	0,5	—	—
od psów	1 700	56	235	937	472	—	0,5	0,1	0,6	0,7	—	—
od zaprotestowanych weksli	3 399	155	810	2 433	1	—	1,0	0,2	1,9	1,8	0,0	—
podatek wojskowy zasadniczy	2 293	1 213	473	592	15	—	0,6	1,5	1,1	0,4	0,0	—
od ładunków kolejowych	5 711	—	158	5 553	—	—	1,6	—	0,4	4,0	—	—
opłaty drogowe	38 733	20	5	—	38 708	—	10,9	0,0	—	—	43,1	—
podatek wyrównawczy	37 704	37 704	—	—	—	—	10,6	45,7	—	—	—	—
inne podatki	16 144	4 635	1 911	3 840	661	5 097	4,5	5,6	4,6	2,8	0,7	100,0
Podatki inwestycyjne	5 598	2 018	328	2 020	1 232	—	1,6	2,5	0,8	1,5	1,4	—
a. podatek inwestycyjny	2 204	353	46	1 443	362	—	0,6	0,5	0,1	1,1	0,4	—
b. podatek od kopalń	3 394	1 665	282	577	870	—	1,0	2,0	0,7	0,4	1,0	—

^a Podatek krajowy.

Dla zobrazowania całokształtu przewidywań w gospodarce związków samorządowych na rok 1933/34, podajemy zestawienia zawierające ogólne sumy wydatków i dochodów szpitali i zakładów opie-

kuńczych, wydzielonych z budżetu administracyjnego, oraz ogólne sumy wydatków i dochodów przedsiębiorstw samorządowych z podziałem na typy związków samorządowych i rodzaje przedsiębiorstw.

Tablica 4.

Wydatki i dochody zwyczajne szpitali i zakładów opiekuńczych.

Tysiące złotych

1933/34

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska ogółem			Zakłady opiekuńcze			S z p i t a l e		
	Wydatki	Dochody	Saldo	Wydatki	Dochody	Saldo	Wydatki	Dochody	Saldo
Polska ogółem	53.969	42.129	-11.840	14.077	4.739	-9.338	39.892	37.390	-2.502
Gminy wiejskie ^b	5	3	- 2	5	3	- 2	—	—	—
Miasta niewydzielone	701	535	- 166	306	189	- 117	395	346	- 49
Miasta wydzielone	30.589	22.364	- 8.225	8.138	1.132	-7.006	22.451	21.232	-1.219
Powiatowe związki komunalne	11.461	10.616	- 845	1.763	1.463	- 300	9.698	9.153	- 545
Wojewódzkie związki komunalne	11.213	8.611	- 2.602	3.865	1.952	-1.913	7.348	6.659	- 689

^a Wydatki i dochody nadzwyczajne zgodnie z okólnikiem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15 listopada 1933 r. № 110 nie są wyodrębniane z budżetu administracyjnego. ^b Tylko woj. kieleckie. W pozostałych województwach ankietą nie wykazuje w gminach wiejskich zakładów opiekuńczych i szpitali.

U w a g a. Do wydatków nie wliczono przelewów nadwyżek na rzecz budżetu administracyjnego, do dochodów zaś — pokrycia niedoborów z budżetu administracyjnego.

Tablica 5.

Wydatki i dochody zwyczajne przedsiębiorstw komunalnych ^a.

Tysiące złotych.

1933/34.

W y s z c z e g ó l n i e n i e	Polska ogółem	Rzeźnie	Elektrownie	Gazownie	Wodociągi i kanalizacja	Zakłady komunikacyjne	Cegielnie i betoniarne	Gospodarstwa rolne i leśne	Inne
P o l s k a o g ó ł e m									
Wydatki	258 534	19 334	57 908	45 937	40 240	55 054	3 236	7 520	29 305
Dochody	323 084	29 630	80 544	56 356	51 674	63 781	3 476	9 164	28 459
Saldo	+ 64 550	+ 10 296	+ 22 636	+ 10 419	+ 11 434	+ 8 727	+ 240	+ 1 644	- 846
G m i n y w i e j s k i e									
Wydatki	745	275	370	—	7	—	23	20	50
Dochody	1 068	480	448	—	7	—	28	24	81
Saldo	+ 323	+ 205	+ 78	—	—	—	+ 5	+ 4	+ 31
M i a s t a n i e w y d z i e l o n e									
Wydatki	33 695	5 850	15 772	6 520	2 880	139	716	742	1 076
Dochody	45 473	9 561	21 210	7 609	3 483	97	848	1 475	190
Saldo	+ 11 778	+ 3 711	+ 5 438	+ 1 089	+ 603	- 42	+ 132	+ 733	+ 1 114
M i a s t a w y d z i e l o n e									
Wydatki	214 066	13 195	40 283	39 417	35 456	51 951	1 941	5 211	26 612
Dochody	265 758	19 575	57 143	48 747	46 264	60 604	1 959	5 971	25 495
Saldo	+ 51 692	+ 6 380	+ 16 860	+ 9 330	+ 10 808	+ 8 653	+ 18	+ 760	- 1 117
P o w i a t o w e z w i ą z k i k o m u n a l n e									
Wydatki	9 775	14	1 483	—	1 897	2 964	556	1 411	1 450
Dochody	10 579	14	1 743	—	1 920	3 080	641	1 538	1 643
Saldo	+ 804	—	+ 260	—	+ 23	+ 116	+ 85	+ 127	+ 193
W o j e w ó d z k i e z w i ą z k i k o m u n a l n e									
Wydatki	253	—	—	—	—	—	—	136	117
Dochody	206	—	—	—	—	—	—	156	50
Saldo	- 47	—	—	—	—	—	—	+ 20	- 67

^a Ankietą nie objęta wydatków i dochodów nadzwyczajnych przedsiębiorstw komunalnych.

U w a g a. Do wydatków nie wliczono przelewów nadwyżek na rzecz budżetu administracyjnego, do dochodów zaś — pokrycia niedoborów z budżetu administracyjnego.

Sprawy bieżące

KWALIFIKACJE KANDYDATÓW NA WÓJTÓW ZAWODOWYCH.

W sprawie powyższej ukazało się, wydane na podstawie art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 23 marca 1933 roku o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorjalnego, rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 31 stycznia 1934 roku (Dz. U. R. P. Nr. 13, poz. 108), które normuje sprawę kwalifikacyj w sposób następujący:

Od osób, które powołane być mogą na stanowiska wójtów zawodowych, wymagane jest zasadniczo wykształcenie conajmniej w zakresie gimnazjum lub szkoły zawodowej stopnia gimnazjalnego. Za równoznaczne z tem uważa się wykształcenie w zakresie conajmniej 6-ciu klas szkoły średniej ogólnokształcącej, bądź równorzędne wykształcenie, w myśl postanowień § 35 rozporządzenia II wykonawczego Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15 grudnia 1933 roku (Dz. U. R. P. Nr. 100, poz. 769).

Kandydaci wykazać się winni ponadto trzyletnią pracą zawodową, mającą uzupełniać praktycznie wykształcenie teoretyczne. Praca ta odbyta być winna na stanowisku wójta w gminie na obszarze województw centralnych i wschodnich, bądź na stanowisku prezydenta (wiceprezydenta) lub burmistrza (wiceburmistrza). Za równorzędny stage praktyki rozporządzenie uznaje czynności referendarskie na stanowiskach: pracownika zarządu gminy wiejskiej, miejskiej, biura wydziału powiatowego, starostwa krajowego lub funkcjonariusza urzędów władz administracji ogólnej oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Dla kandydatów, posiadających wykształcenie, uprawniające do odbywania studjów wyższych, lub wyższy cenzus naukowy, okres trzyletniej praktyki ulega skróceniu do jednego roku.

Rozporządzenie dopuszcza w okresie przejściowym do dnia 1 stycznia 1936 roku szereg dyspens od powyższych kwalifikacyj zasadniczych. Mianowicie z jednej strony brak wykształcenia gimnazjalnego względnie w zakresie 6-ciu klas szkoły średniej ogólnokształcącej i równorzędnych uzupełnia się, jeśli kandydaci wykazają się wykształceniem w zakresie conajmniej publicznej szkoły powszechnej, dłuższą pracą zawodową w postaci sześcioletniej pracy na stanowisku sekretarza rady powiatowej i inspektora samorządu gminnego, wójta, burmistrza lub sekretarza gminy, przyczem stanowiska te kandydaci winni byli zajmować bezpośrednio przed powołaniem ich na stanowiska wójtów zawodowych.

Z drugiej strony, dla kandydatów, posiadających zasadniczy cenzus wykształcenia, przewiduje rozporządzenie zwolnienie od obowiązku trzyletniej względnie jednorocznej pracy zawodowej, zastępując ją conajmniej sześciomiesięczną praktyką w gminie wiejskiej na obszarze województw centralnych i wschodnich w wydziale powiatowym lub starostwie. Dla obu powyższych kategorii kandydatów, korzystających z dyspens od kwalifikacyj zasadniczych,

wymagane jest ponadto ukończenie z wynikiem dobrym trzymiesięcznych kursów administracji samorządowej, które uzna za wystarczające Minister Spraw Wewnętrznych.

W gminach, w których ustanowiony jest wójt zawodowy, niema zaś sekretarza gminnego, kandydata na wójta zawodowego obowiązuje złożenie egzaminu praktycznego, przewidzianego dla sekretarzy gminnych.

PAŃSTWOWY PODATEK OD UBOJU — WYJAŚNIENIA

W związku z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 614) oraz rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 30 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 684) Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 12.1.1934 r. Nr. D. V. 56211/1/33 r. wyjaśniło co następuje:

I. Ubój owiec i kóz państwowemu podatkowi od uboju nie podlega.

II. Przy zwrocie podatku od uboju w myśl art. 6 ustęp 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej należy stosować zasady następujące:

a) w razie całkowitego uznania mięsa (całej ubitej sztuki) za niezdatne do spożycia następuje zwrot podatku w pełnej wysokości;

b) w razie uznania połowy ubitego zwierzęcia lub więcej niż połowy za niezdatną do spożycia następuje zwrot podatku w połowie wysokości;

c) w razie uznania mięsa za warunkowo zdatne lub mniej wartościowe w całości następuje zwrot podatku w połowie wysokości;

d) w razie uznania tylko części mięsa ubitego zwierzęcia za warunkowo zdatne lub mniej wartościowe zwrot podatku wogóle nie przysługuje.

III. Przewidziane w § 6 ustęp 6 (rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 30 października 1933 r.) (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 684) adnotacje na świadectwach wwozu winny być uszczelniane czysto i wyraźnie i zawierać sumę uiszczzonego podatku, datę poboru i pieczęć organu pobierającego podatek. Ponadto adnotacje te obowiązują jedynie przy wydawaniu świadectw wwozu na całe sztuki ubitych zwierząt, przy wydawaniu zaś tych świadectw tylko na pewną ilość kilogramów mięsa ze sztuki ubitej nie obowiązują. W tym ostatnim jednakowoż przypadku, o ile mięso wwożone jest do innej miejscowości, organa pobierające podatek winny specjalnie zważać, czy jest ono oznakowane pieczęcią o wyniku urzędowego badania i w razie stwierdzenia braku tych pieczęci winny pobierać od wwożonego mięsa w drodze wymiaru doraźnego podatek przypadający od całej sztuki.

O powyższem należy bezzwłocznie zawiadomić wszystkie organa pobierające podatek od uboju.

**ZAJĘCIE W DRODZE EGZEKUCJI ADMINISTRACYJNEJ
NALEŻNOŚCI, WYPŁACANYCH PRZEZ SKARB PAŃ-
STWA I ZWIĄZKI SAMORZĄDOWE DOSTAWCOM
I PRZEDSIĘBIORCOM.**

W powyższej sprawie Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 21.XII.1933 r. Nr. D. V. 36976/1/33 r. wyjaśniło, że ze stanowiska prawnego nie zachodzą przeszkody do zajmowania w drodze egzekucji administracyjnej należności, wypłacanych przez Skarb Państwa i związki komunalne dostawcom oraz przedsiębiorcom w trakcie wykonywania przez nich umów o dostawę lub roboty, przepis bowiem § 2 art. 635 Kodeksu Postępowania Cywilnego, zakazujący zajmowanie powyższych należności przed ukończeniem dostawy lub roboty, ma zastosowanie tylko przy egzekucji sądowej, analogiczny zaś przepis art. 192 rosyjskiej ustawy o przedsiębiorstwach robót i dostaw dla Skarbu (T. X. cz. I Zw. Pr.) uległ zawieszeniu na mocy § 128 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25.VI.1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 580).

Mając jednakowoż na względzie, że stosowanie bez żadnych ograniczeń egzekucji na przedmiotowych należnościach mogłoby w wielu wypadkach opóźnić a nawet uniemożliwić wykonanie wspomnianych wyżej umów, co niekiedy byłoby połączone ze szkodą dla interesów Skarbu Państwa lub związków komunalnych, Ministerstwo Skarbu zarządziło, aby urzędy skarbowe ograniczały zajmowanie należności, przypadających od Skarbu Państwa i związków komunalnych przedsiębiorcom oraz dostawcom w trakcie wykonywania przez nich robót lub dostaw, do wysokości 25% tych należności.

**OBNIŻENIE OPŁAT OD SPRZEDAŻY SPIRYTUSU
I NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH.**

W Dzienniku Ustaw R. P. Nr. 100 z dnia 23.XII.1933 r. pod poz. 766 ukazało się rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 18 grudnia 1933 r., które wprowadza od 1 stycznia 1934 r. znaczne ulgi w opłatach od sprzedaży spirytusu, wódek, napojów winnych i piwa, ustalonych w załączniku do art. 62 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. o monopolu spirytusowym, opodatkowaniu kwasu octowego i drożdży oraz sprzedaży napojów alkoholowych (Dz. U. R. P. Nr. 63, poz. 586).

W porównaniu z opłatami obecnymi obniżka wynosi przeciętnie około 47%, a wysokość jej zależna jest od rodzaju i miejsca sprzedaży. Dla zakładów, znajdujących się w pierwszej klasie miejscowości, do której zalicza się miasta: Katowice, Kraków, Lwów, Łódź, Poznań i Warszawę, zniżka wynosi od 20% do 34% (np. opłata od wyszynku wszelkich napojów alkoholowych w zakładach zatrudniających ponad 20 pracowników wynosiła dawniej 900 zł. rocznie, obecnie 720 zł.; opłata od hurtowej sprzedaży wszelkich napojów: dawniej 450 zł. obecnie 300 zł.). W drugiej klasie miejscowości, do której zalicza się wszyst-

kie inne miasta, liczące ponad 10.000 mieszkańców, obniżka wynosi od 28% do 52%. Najwyższa obniżka przewidziana jest dla zakładów, zaliczonych do trzeciej klasy miejscowości, t. j. dla miejscowości liczących do 10.000 mieszkańców (wszystkie gminy wiejskie); wynosi ona od 40% do 64%. W klasie tej opłaty są następujące: od hurtowej sprzedaży wszelkich napojów alkoholowych oraz spirytusu w naczyniach zamkniętych — 18 zł. (dawniej 50); od sprzedaży wszelkich napojów alkoholowych w naczyniach zamkniętych i na kieliszki oraz spirytusu w naczyniach zamkniętych w zakładach zatrudniających ponad 20 pracowników — 144 zł. (dawniej 300), w zakładach zatrudniających do 20 pracowników — 36 zł. (dawniej 100), w cukierniach bez podawania potraw kuchennych, w karczmach, domach zajezdnych i t. p. — 18 zł. (dawniej 50 zł.); bufety stałe ze sprzedażą wszelkich napojów alkoholowych opłacają 12 zł. (dawniej 50).

Powyższa zniżka omawianych opłat odbija się również na dochodach związków samorządowych, gdyż w myśl art. 11 ustawy z dnia 11.VIII.1923 r. (Dz. U. R. P. z r. 1932 Nr. 106, poz. 884) — związki te pobierają dodatki komunalne do omawianych opłat państwowych.

**W SPRAWIE POBORU DODATKU KRYZYSOWEGO DO
PAŃSTWOWEGO PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI.**

W powyższej sprawie Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 19.I.1934 r. Nr. D. V. 55634/3/33 r. wyjaśniło co następuje:

Po myśli § 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 czerwca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 51 poz. 523) państwowemu podatkowi od nieruchomości podlegają:

a) w gminach miejskich wszelkiego rodzaju budowle, zaś w gminach wiejskich budynki o charakterze dochodowym lub zarobkowym a nie związane z produkcją rolną,

b) w gminach miejskich nadto place zajęte na przedsiębiorstwa handlowe i składy towarowe.

Do powyższego podatku wprowadzony został ustawą z dnia 17 grudnia 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 112 poz. 878) dodatek kryzysowy.

Dodatek ten jednak może być pobierany tylko od przedmiotów podatkowych, wyszczególnionych wyżej pod a), gdyż ustawa z dnia 17 grudnia 1931 r. wyraźnie w ust. 1 art. 1 postanawia, że dodatek ten ustanawia się od budynków, zaś ust. 3 tegoż art. zwalnia od poboru tego dodatku budynki mieszkalne, których roczny czynsz nie przekracza kwoty 1.000 zł.

Gdy zaś w tem postanowieniu ustawowym wymienione zostały tylko budynki jako przedmioty, od których pobierać należy dodatek kryzysowy a nie wszelkie nieruchomości, podlegające państwowemu podatkowi od nieruchomości, przeto nie może ulegać żadnej wątpliwości, że wymienione wyżej pod b) place jako niewyliczone w temże postanowieniu ustawowym, wolne są od opłaty omawianego dodatku.

OPIEKA SPOŁECZNA W WOJEWÓDZTWIE WOŁYŃSKIM.

Pośrednictwo pracy. W ciągu roku 1932/33 Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy w Równem wraz z Ekspozyturą w Łucku rejestrował i zapośredniczał bezrobotnych przyczem stwierdził, że w końcu 1932 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych i niezarejestrowanych w województwie wołyńskim wynosiła: razem 3250 osób, w tem 403 kobiety. Najwięcej osób pozbawionych pracy było w powiatach łuckim, rówieńskim, sarneńskim, mniej w pow. kowelskim, zdołbunowskim, kostopolskim, a najmniej w pow. włodzimierskim, krzemienieckim, dubieńskim, horochowskim i lubomelskim. Zasiłki w końcu roku otrzymało 1082 bezrobotnych, w tem z Funduszu Bezrobocia 579 pracowników fizycznych i z Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych 503 pracowników umysłowych. Większość pracowników pozbawionych zasiłków z tytułu ubezpieczenia, zatrudniono przy robotach publicznych prowadzonych przy pomocy Funduszu Pomocy Bezrobotnym.

Fundusz Pomocy Bezrobotnym ustanowił swe oddziały (komitety lokalne) we wszystkich powiatach i za rok 1932/33 do dnia przejścia czynności (od 1.IV.1933 r.) przez Fundusz Pracy wykazał następującą działalność: przejął pozostałość z roku poprzedniego w kwocie 34.049 zł. 33 gr., komitety lokalne zebrały drogą imprez, składek, ofiar i dotacyj w gotówce i naturze 172.134 zł. 97 gr., od Komitetu Centralnego wpłynęło 141.915 zł. 10 czyli razem wpływy F. P. B. w województwie wyniosły 348.099 zł. 40 gr.

Wydatki F. P. B. były następujące: na pomoc bezrobotnym t. j. na zasiłki i zatrudnienie wypłacono 166.496 zł. 03 gr., różnym instytucjom na dożywianie dzieci wypłacono 78.525 zł. 02 gr. i wreszcie na akcję kulturalną - oświatową wśród bezrobotnych wypłacono 1056 zł. 51 gr. razem F. P. B. wypłacił w roku sprawozdawczym 246.077 zł. 56 gr.; na rok 1933 poszczególne komitety lokalne przełały około 100 tysięcy zł. nadwyżki w produktach i gotówce. Z pomocy korzystało przeciętnie 10.953 osób dorosłych oraz 6326 dzieci. Zaznaczyć należy, że wydatki administracyjne Komitetu Wojewódzkiego wraz z powiatowemi wyniosły tylko 6.748 zł. 61 gr. w tem wydatki personalne 3443 zł. 71 gr.

Opieka nad dziećmi i młodzieżą. Związki samorządowe utrzymywały w 1932/33 r. 13 zakładów opiekuńczych, a w nich 377 wychowanków: niemowląt 75, dzieci w wieku przedszkolnym 62, w wieku szkolnym 139, młodzieży kształcącej się zawodowo 101. Instytucje społeczne chrześcijańskie prowadziły zakładów 21 dla 590 wychowanków, zaś instytucje żydowskie zakładów 13 dla 235 wychowanków. Oprócz tego w wojewódzkim zakładzie dla dzieci niedorozwiniętych w Równem przebywało 22 wychowanków. Razem z zakładowej opieki społecznej korzystało 1224 wychowanków. Poza tem Urząd Wojewódzki udzielił pomocy finansowej organizacjom społecznym na dożywianie dzieci oraz opiekę pozazakładową; organizacji takich na terenie województwa znajduje się około 300. Na opiekę nad dziećmi i młodzieżą wypłaconą w r. 1932 różnym instytucjom społecznym 80109 złotych tytułem subwencji Ministerstwa Opieki Społecznej.

W zakresie opieki zapobiegawczej przy pomocy i pod nadzorem Urzędu Wojewódzkiego prowadzono 28 kolonij letnich i 18 półkolonij dla 3247 dzieci. Udzielono na ten cel 8000 złotych specjalnych subwencji. Kolonje te całkowicie spełniły swe zadanie, doprowadzając do lepszego stanu zdrowotnego liczną rzeszę dzieci, żyjących przez okres zimowy w złych warunkach mieszkaniowych i źle odżywianych.

Opieka nad dorosłymi. Przytułek samorządowy dla starców i kalek prowadził w 1932/33 r. tylko Powiatowy Związek Samorządowy w Zdołbunowie dla 20 starców, zaś inne związki samorządowe umieszczały starców i kaleki w wojewódzkim przytułku w Zimnem pow. włodzimierskiego lub w przytułkach prowadzonych przez instytucje społeczne. W 7 chrześcijańskich przytułkach było 88 pensjonariuszy, w 7 żydowskich 155 i w Zimnem 32, razem 275 pensjonariuszy. Około 350 osób (nie licząc obcych włóczęgów) na terenie województwa trudni się jeszcze żebractwem z konieczności. Do końca 1932 r. około 1200 osób zmuszono do zaprzestania żebractwa i do pracy, co znacznie zmniejszyło liczbę żebraków, jednak na całkowite zlikwidowanie żebractwa brakowało środków:

Na opiekę nad dorosłymi Urząd Wojewódzki w 1932 r. udzielił subwencji względnie wypłacił zapomóg 51.675 złotych.

Samorządy zajmowały się tylko opieką nad osobami niezdolnymi do pracy — zaś ubogimi z powodu braku pracy opiekowały się komitety lokalne Funduszu Pomocy Bezrobotnym.

Z kredytów Ministerstwa Opieki Społecznej wypłacono Państwowym Kamieniołomom w Janowej Dolinie oraz samorządowi na zatrudnienie bezrobotnych 285.500 złotych, co łącznie z rozchodowaniami kredytami Funduszu Pomocy Bezrobotnym pozwoliło złagodzić skutki panującego bezrobocia. Zapomóg udzielano tylko w wyjątkowych wypadkach, dążąc do tego, aby każda zapomoga została odpracowana.

SZKOLNICTWO POWSZECHNE W WOJEWÓDZTWIE POLESKIM.

Szkół powszechnych na obszarze województwa w r. 1932/33 było 1022, w porównaniu zatem do roku 1931/32 przybyło 71. Również wzrosła liczba izb szkolnych o 77 (było 1.785 a jest 1.862). Stan jakościowy izb uległ nieznacznej poprawie.

Dzieci w szkołach publicznych uczy się 142.500, w szkołach prywatnych 6.500, w szkołach innego typu 1.500, w domu 341, czyli razem korzysta z nauki około 151.000, t. j. 89% dzieci w wieku szkolnym (ogólna liczba wynosi 170.000 dzieci). Nie objęte jest obowiązkiem nauczania około 19.000 t. j. 11% dzieci z powodu trudności budżetowych oraz właściwości topograficznych terenu.

Nauczycieli było w tym okresie 1.917. Średnie obciążenie nauczyciela wyraża się liczbą 75 dzieci.

Celem dostarczenia szkołom lepszych lokali gminy stopniowo wymieniają sale stare o szczuplejszej powierzchni na większe sale szkolne. Pomimo kryzysu były również budowane nowe szkoły i przebudowywane budynki istniejące.

Władze szkolne ze swej strony zabiegają o pomnożenie liczby etatów nauczycielskich, o podnoszenie poziomu pracy w szkołach oraz nadawanie tej pracy właściwego kierunku wychowawczego.

Cenzus naukowy nauczycielstwa stale się podnosi: w chwili obecnej np. 94 nauczycieli posiada Wyższy Kurs Nauczycielski, 4-ch Instytut Pedagogiczny, a 14-tu Uniwersytet.

W związku z realizowaniem nowej ustawy o ustroju szkolnictwa celem przeszkolenia nauczycielstwa — zorganizowano w ciągu wakacyj letnich szereg kursów programowo-ustrojowych.

W celu przyjęcia z pomocą samorządom terytorjalnym w dziedzinie budownictwa szkolnego, powołano zostało do życia Towarzystwo Popierania Budowy Szkół Powszechnych. Ożywiona akcja jednania członków w toku.

44% ogólnej liczby szkół mieści się w budynkach własnych a 56% w budynkach wynajętych.

SPRAWOZDANIE Z PRAC CENTRALNEGO ZWIĄZKU MŁODZIEŻY WIEJSKIEJ „SIEW“ W R. 1933.

W roku sprawozdawczym C. Zw. Mł. W. „Siew“ dokonał m. in. następujących prac: zorganizował w Centrali 2 tyg. kurs dla działaczek związkowych oraz 10-dniowy dla działaczy związkowych; przeszło 100 kursów na terenie dla przewodników pracy w kołach młodzieży wiejskiej, w których wzięło udział około 3.500 członków; prowadził przeszło 50 uniwersytetów wiejskich; wysłał szereg wybitniejszych członków do Uniwersytetu Wiejskiego w Syczach oraz do szkół rolniczych i gospodarczych; zorganizował w związku z nową ustawą samorządową szereg konferencji po powiatach; wzięł czynny udział w Tygodniu Książki, Tygodniu Dziecka, propagowaniu Pożyczki Narodowej oraz w wyborach samorządowych; wzięł czynny udział w ogólnopolskich Dożynkach w Spale, wystawiając grupy regionalne; współpracował czynnie z Centralnym Komitetem do spraw młodzieży wiejskiej, Zrzeszeniem organizacji kulturalno-oświatowych, Polskim Białym Krzyżem, Radą Organizacyjną Polaków Zagranicą, Związkiem Teatrów Ludowych, Centr. Tow. O. i K. R., Zw. Pracy Obyw. Kobiet.

SAMORZĄDOWE SZKOŁY ŚREDNIE OGÓLNOKSZTAŁCĄCE ORAZ SEMINARJA NAUCZYCIELSKIE W R. 1932/33.

Jak podaje Główny Urząd Statystyczny („Wiadomości Statystyczne“ zeszyt 3 z 25 stycznia r. b.) w r. 1932/33 na terenie Polski było na ogólną liczbę 765, 59 samorządowych szkół średnich ogólnokształcących z 476 oddziałami, zatrud-

niających 891 nauczycieli. W szkołach tych pobierało naukę 12.672 uczni, w tem 6.523 chłopców i 6.149 dziewcząt. Zakładów kształcenia nauczycieli utrzymywanych przez samorządy w roku 1932/33 było ogółem 15 zatrudniających 193 nauczycieli, w zakładach tych pobierało naukę 1.764 uczniów.

ZALESIANIE NIEUŻYTKÓW W POW. LIPNOWSKIM.

Powiatowy związek samorządowy w Lipnie prowadzi od kilku lat systematyczną akcję w kierunku zalesienia nieużytków, zaopatrując właścicieli nieużytków w sadzonki lesne, wyprodukowane w szkołkach własnych, bądź też prywatnych oraz udzielając niezbędnych wskazań technicznych. Dotąd na obszarze powiatu zalesiono w ten sposób 230 ha nieużytków, z czego w roku ubiegłym 45 ha. Pracami zalesień nieużytków zajmuje się specjalna komisja, która oprócz ustalania programu akcji dokonuje wyjazdów w teren dla zbadania stanu zalesień. Obecnie w poszczególnych gminach posiadających nieużytki odbywa się ustalenie terenów, przeznaczonych w roku bieżącym do zalesienia.

SPRAWOZDANIE Z WYKONANIA ROBÓT MELJORACYJNYCH W R. 1933 PRZEZ POW. ZW SAM. W ŁOMŻY.

W roku sprawozdawczym pow. zw. samorz. w Łomży prowadził roboty meljoracyjne na terenach 7 gmin sposobem szarwarkowym oraz za subwencję udzieloną przez Fundusz Pracy na zatrudnienie bezrobotnych przy osuszeniu bagna „Kupiski“ i regulacji rzeki „Łabnianki“ w Kolnie. Ogółem na terenie pow. Łomżyńskiego wykonano 36.655 m. b. kanałów i rowów odpływowych o łącznej masie ziemi 122.689 m³, z czego 17.580 m. b. rowów utrwalono płótkiem faszynowym i darnią, zaś 2.800 m. b. tylko darnią. Wartość robót wykonanych na terenie całego powiatu wynosi 127.350,2 zł., z czego Fundusz Pracy pokrył sumę 41.973,38 zł. t. j. 33%, pow. zw. sam. 14.292,46 zł. t. j. 11% na dozów techniczny, Magistrat m. Kolna 1.436 zł. na materiały ubezpieczeniowe do regulacji „Łabnianki“ t. j. 1,1%, resztę zaś w sumie 70.649,5 zł. t. j. 54,9% ogólnej wartości robót dali zainteresowani w naturze w ilości 35.756 robotniko - dniówek.

BUDOWA SZKÓŁ PRZEZ POW. ZW. SAM. W ŁOMŻY W 1933 R.

Powiatowy związek samorządowy w okresie sprawozdawczym z własnych kredytów wykończył i oddał do użytku budynek szkolny w Kupiskach, który mieści 4 klasy lekcyjne, salę restauracyjną i kancelarię oraz wykończył piętrowy budynek szkoły powszechnej w Drodzowie i oddał do użytku dalsze 2 klasy i 1 pokój przeznaczony na pomieszczenie przyrzędów pomocniczych do nauczania. Koszt przeprowadzonych inwestycji wynosi koło 10.500 zł. Gminom wydano w formie subwencji koło 40.000 sztuk dachówki cementowej oraz 1.500 sztuk gąsiorów wartości ca 5.000 zł.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI POW. ZW. SAM. W ŁOMŻY W ZAKRESIE ROLNICTWA W CZASIE 1.IV — 31.XII. 1933 R.

Prace swe w zakresie rolnictwa pow. zw. sam. w Łomży koordynuje z Okr. Tow. O. i K. R., które działalność swą opiera całkowicie na subwencji samorządu powiatowego. Na terenie powiatu istnieje 29 kółek rolniczych, które zrzeszają 1374 członków samodzielnych gospodarzy oraz 18 Kół Gospodyń Wiejskich o 480 członkiniach. Pow. zw. sam. prowadzi 3 ośrodki rolne: w Gielczyńcu, Kupiskach i Małym Płocku. Dla zorientowania się w wynikach dotychczasowej pracy nad podniesieniem rolnictwa i dla celów propagandowych zostały zorganizowane pokazy rolniczo-hodowlane w 12 ośrodkach gminnych w których wzięło udział 132 wystawców w dziale rolniczym, 318 wystawców w dziale hodowlanym oraz 303 wystawców w dziale gospodarstwa kobiecego. Wyróżniono 182 wystawców, oraz rozdano 3089 drzewek owocowych jako nagrody za dostarczone eksponaty.

W roku sprawozd. przeprowadzono konkursy przysposobienia rolniczego w 24 miejscowościach i w 60 zespołach młodzieżowych przy 551 uczestnikach, na następny rok gospodarzy zorganizowano konkursy rolnicze w 38 miejscowościach, 67 zespołach 2639 uczestnikami. W następnym roku

przysposobienie rolnicze będzie zorganizowane na terenie lokalnych związków młodzieżowych, jako stała forma organizacyjna. Akcja gospodarstw przodowniczych była prowadzona w 39 gospodarstwach. Doświadczenia odmianowe z pszenicą i żytem przeprowadzono w 2 miejscowościach, zastosowano 2 doświadczenia łąkowe z nawozami sztucznymi. Stacyj czyszczenia nasion było 19 czynnych w ośrodkach gminnych.

W celu propagandy ogrodnictwa i ochrony drzew przeprowadzono 34 zebrań, na których wygłoszono fachowe odczyty. Zbadano glebę i wyznaczono 18 sadów, dokonano 7 pokazów sadzeń drzew owocowych, założono dwa sady wzorowe w gminach, rozprowadzono w powiecie 13.730 drzew owocowych.

W sezonie letnim pow. zw. sam. przeprowadził zalesienie nieużytków na przestrzeni 51,5 ha, należących do drobnych gospodarstw. Właściciele ziemi dostarczyli robocizny niefachowej, pow. zw. sam. zaś nadzór fachowy oraz 1.060.000 sadzonek sosny.

ZAPRZYSIĘŻENIE SOŁTYSÓW W GM. KORZEC POW. RÓWIEŃSKI.

W dniu 12.I r. b. w Zarządzie gminy Korzec odbył się akt zaprzysiężenia sołtysów wybranych na podstawie nowej ustawy samorządowej. Przed złożeniem przysięgi Zastępca Starosty p. de Berg w bardzo przystępnych i serdecznych słowach zapoznał sołtysów z ich obowiązkami, wynikającymi z tytułu urzędnika - sołtysa i pierwszego obywatela wsi, a następnie ks. Godziński w krótkim przemówieniu zaznajomił sołtysów katolików o ważności przysięgi i jej skutkach, poczem P. Starosta de Berg odebrał przysięgę od sołtysów wyznania katolickiego. Po ukończonej przysiędze ks. prawosławny Białoszycki zaznajomił zebranych sołtysów wyznania prawosławnego o ważności przysięgi, a następnie Starosta p. de Berg odebrał przysięgę od sołtysów wyznania prawosławnego.

W końcu Wójt gminy P. Mempel, dziękując P. Staroście za przybycie do zarządu gminy Korzec celem odebrania na miejscu przysięgi i księżom za łaskawe wzięcie udziału w takowej, wezwał sołtysów do wypełniania swych obowiązków, poczem wznosił okrzyk na rzecz Rzeczypospolitej, P. Prezydenta i I Marszałka P. Piłsudskiego, które to okrzyki z entuzjazmem trzykrotnie zostały powtórzone „Niech żyje“.

OTWARCIE PRACOWNI NAUKOWYCH I ŚWIETLIC W M. KRÓLEWSKIEJ HUCIE.

Dzięki wydatnemu finansowemu poparciu Magistratu m. Królewskiej Huty zorganizowano przy istniejących powszechnych szkołach polskich w m. Król. Hucie pracownie naukowe i świetlice, jak pracownia przyrodnicza, przyrodniczo-geograficzna, czytelnia uczniowska, sale zajęć praktycznych (szwalnia dla dziewcząt). Ośrodki te zostały dostosowane ściśle do nowych programów szkolnych.

Na terenie m. Król. Huty istnieje obecnie 15 szkół powszechnych polskich, w których pracuje 229 nauczycieli, 12 ochraniarek; do szkół tych uczęszcza 9.000 dzieci.

WYCIECZKA ROLNICZA DO DANJI.

W czasie od 27.VII do 1.VIII r. b. Centralne T-wo Organizacji i Kółek Rolniczych organizuje wycieczkę do Danji. Wycieczka będzie miała wyłącznie charakter rolniczy, Udział w niej brać jednak mogą także działacze samorządowi interesujący się rolnictwem oraz członkowie ich rodzin.

Koszt ogólny wycieczki wynosi 150 złotych od osoby i 2 zł. wpisowego.

Przy zgłoszeniu należy wpłacić do kasy C. T. O. i K. R. na konto czekowe Nr. 21160 — 2 złote wpisowego i 20 zł. załączki (zaznaczając cel wpłaty).

Dalsze raty wpłaca się w następujących terminach: 5 marca 1934 r., 5 kwietnia 1934 r., 5 maja 1934 r., 5 czerwca

1934 r., 5 lipca 1934 r. Na 5.III.1934 r. należy wpłacić 30 zł., w pozostałych terminach po 25 zł. Na 5 lipca uczestnicy wycieczki powinni mieć uregulowane całkowite koszty wycieczki.

Za powyższą opłatę, uczestnicy wycieczki otrzymają — przejazdy okrętem, noclegi, przejazdy i wstępy w Danji oraz wyżywienie.

Uczestnicy wycieczki zwiedzą stolicę Danji — Kopenhagę, w Zelandji — gospodarstwa drbnych i większych rolników, spółdzielczość rolniczą, uniwersytet ludowy, szkołę rolniczą i gospodarstwa hodowlane.

Przejazdy po Danji wygodnymi autokarami pokrywa kierownictwo wycieczki. Szczegółowy program wycieczki otrzymają uczestnicy przed wyjazdem.

Wiadomości gospodarcze**KURSY WALUT.**

(Notowane na giełdzie warszawskiej w dn. 22. II. 1934 r.).

1 dol. St. Zjedn. — 5.36 zł. — 5.31 zł.
100 frank. szwajc. — 171.82 — 170.96 zł.
1 funt. szterl. — 27.34 — 27.06 zł.
100 frank franc. — 35.02 zł. — 34.85 zł.

PAPIERY PROCENTOWE.

(Notowane na giełdzie warszawskiej w dniu 22. II. 1934 r.).

4 proc. pożyczka inwestycyjna 107.50 zł. 3 proc. pożycz. państw. budow. 42.00 zł., 4 proc. państwowa pożycz. premjowa dolarowa zł. 53.75, 8 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 94 zł. (w złotych w zlocie = 161.68 zł. obieg.). 8 proc. obligacje Banku Gospodar. Krajowego 94 zł. (w zł. w zlocie = 161.68 złotym obieg.). 7 proc. Listy Zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego 83.25 zł. 7 proc. obligacje Banku Gospodar. Krajowego 83.25 zł. 8 proc. Listy Zastawne Banku Rolnego 94.00 (w złotych w zlocie = 161.68 złotym obiegowym). 7 proc. Listy Zastawne Bank Roln. 83.25 zł. 4¹/₂ proc. Listy Zastawne Ziemskie 52.25 zł. 8⁰/₁₀ obligacje Polskiego Banku Komunalnego III i IV em. 81. — zł. 4¹/₂ proc. Listy Zastawne m. Warszawy 58.38 zł. 8 proc. Listy Zastawne m. Warszawy 54.25. 8 proc. Listy Z. m. Piotrkowa 52.50 zł. 8⁰/₁₀ Listy Zastawne m. Łodzi — zł., 8 proc. Listy Z. m. Lublina 4⁰/₁₀. 8 proc. Listy Z. m. Częstochowy 33.00. 8⁰/₁₀ L. Z. m. Kielc 30.00
Akcje Banku Polskiego 87.00 zł.
Kurs urzędowy 1 grama czystego złota 5.9244 zł.

CENY ZBOŻA.

(Ceny za 100 kg. franko stacja załadowania).

W dn. 22. II. 1934 r. Warszawa.

Zyto 14.25 — 14.75 zł.
Pszemica 20.50 — 21.50 zł.
Jęczmień 13.75 — 16.00 zł.
Owies 11.00 — 12.50 zł.

NABIAŁ.

(W dniu 17. II. 1934 r. Warszawa).

Mleko niezbierrane: Cena za 1 litr. mleka w hurcie 0.21 zł.
Masło: za 1 kg. w hurcie: wyborowe luksusowe 3.40 zł., mleczarskie deserowe II gat. 3.30 zł., mleczarskie solone 2.90 zł., oselkowe 2.60 zł.

Ceny masła w detalu rozumieją się o 15⁰/₁₀ więcej cen hurtowych.
Jaja świeże za sztukę 0.09 zł.

Książki, broszury, ulotki i czasopisma, wszystkie druki, książki i pomoce do rachuby, materiały piśmienne oraz pomoce biurowe należy nabywać w Samorządowym Instytucie Wydawniczym w Warszawie, Świętokrzyska 13.

Poradnik samorządowy

1. *Pytanie:* Zarząd gminy Dmochy-Glinki powiatu Wysoko - Mazowieckiego zapytuje:

1) czy należy się podwójnemu wynagrodzenie za zastępstwo wójta, wtedy kiedy wójt korzysta z urlopu zdrowotnego, a jeśli tak, to w jakiej formie i w jakiej wysokości;

2) czy obowiązana kasa gminna sporządzać codziennie raporty stanu tej kasy, w wypadku, kiedy wójt gminy jest jednocześnie kierownikiem danego zarządu i kasjerem, a rachunkowość prowadzi sekretarz gminy. Jednocześnie nadmienia się, że wójt jako kasjer prowadzi księgę kasową.

Odpowiedź: 1) podwójci prawo do wynagrodzenia niema, ma jedynie prawo do odszkodowania, a to zgodnie z ust. (4) § 49 i § 50 rozporz. II Min. Spr. Wewn. z dn. 15. XII. 1933 r. (D. U. Nr. 100, p. 769). Odszkodowanie za zastępowanie chorego wójta winna mu przyznać rada gminna, a jej uchwałę zatwier-

dzić wydział powiatowy, a to na podstawie przepisów ust. (1) § 51 tegoż rozporz. II-go;

2) normuje to zagadnienie § 15 rozporz. Min. Spraw Wewn. z dn. 6. XII. 1932 r. (D. U. Nr. 11, p. 72 z r. 1933). Celem uzgadniania kasy codziennie i sporządzania o tem protokołu w formie raportu kasowego — jest sprawdzanie stanu kasy i porównanie salda książki kasowej z saldem rachunku kasy w księgach rachunkowych. Potrzebne jest to więc tam wszędzie, gdzie czynności kasowe i rachunkowe nie są połączone w rękach jednej osoby (§ 18 cytow. rozporz.), bowiem idzie tu zarówno o samokontrolę rachmistrza, jak i kasjera — choćby kasjerem był wójt.

2. *Pytanie:* Zarząd gminny w Połonce zapytuje:

1) czy rejestr pomiarowy uzyskany przez gromadę po scaleniu gruntów nadziałowych zatwierdzo-

ny przez Okręgową Komisję Ziemską, jest tytułem prawa własności w rozumieniu art. 2 rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 14.X.1927 r. o ustaleniu prawa własności do gruntów nadanych włościanom przy uwłaszczaniu (Dz. U. Nr. 92, poz. 822) i czy na tej podstawie właściciel (posiadacz) gruntów, może odstąpić swoją własność osobom trzecim, bez uprzedniego przeprowadzania uchwały zebrania wiejskiego, zatwierdzonej przez Sąd;

2) czy na podstawie art. 45 i 46 ustawy z dnia 31.VII.1923 r. (Dz. U. Nr. 92, poz. 833 z 1927 roku) Okręgowe Urzędy Ziemskie mają obowiązek z urzędu wywoływać do regulacji hipoteki grunta nadziałowe po scaleniu, które do tego czasu komasacji hipoteki nie posiadały.

Odpowiedź: 1) w myśl art. 2 rozporz. Prezyd. Rzplitej z dn. 14.X.1927 r. (D. U. Nr. 92, p. 822) tytułem własności jest: 1) wyrok bądź decyzja sądu, 2) inne akta prawne, ustalające ten tytuł, a wydane zgodnie z obowiązującymi przepisami. Rejestr pomiarowy, wydany przez Okr. Urz. Ziem. przy scaleniu, nie jest sam przez się dowodem tytułu własności bez uzyskania hipoteki i wpisania do niej odpowiedniego wniosku, wobec czego należy brak takiego dowodu zastąpić uchwałą zebrania wiejskiego, zatwierdzoną przez Sąd;

2) w myśl art. 46 ust. (1) ustawy z dn. 31.VII.1923 r. o scaleniu, wywołują do regulacji hipoteki grunta scalone Okr. Urzędy Ziemskie z urzędu, a więc bez wniosku stron, lecz jedynie do regulacji pierwsiastkowej. Natomiast zaprojektowanie zamknięcia regulacji hipoteki następuje na koszt zainteresowanych i to w dwa sposoby: bądź z urzędu, bądź na wniosek zainteresowanych.

3. Pytanie: Urząd gminy Grodzisk zapytuje, czy należy uważać za prawomocny wybór wójta w tym wypadku, jeżeli 6 wyborców zgłosiło jednego tylko kandydata i komisja w braku zgłoszenia innych kandydatów uznała zgłoszonego kandydata za wybranego przez aklamację, czy też powinno być przeprowadzone głosowanie celem stwierdzenia, czy kandydat uzyskał kwalifikowaną większość głosów wymagana § 16 regulaminu wyborczego.

Odpowiedź: regulamin wyborczy do zarządu gminnego (D. U. Nr. 2, poz. 6 z r. 1934) nie zna instytucji wyboru wójta przez aklamację, jak to ma miejsce odnośnie ławników w myśl ust. (3) § 19, bądź ust. (2) § 22 tegoż regulaminu. Z powyższego wynika, że intencją regulaminu było, aby przy wyborach wójta zawsze odbyło się głosowanie i w wypadku, o którym mowa w zapytaniu, należało zarządzić głosowanie celem stwierdzenia, czy kandydat posiada za sobą większość, o której mówi ust. (1) § 16 regulaminu.

4. Pytanie: Urząd gminy Długosiodło powiatu Ostrowskiego zapytuje:

1) czy Urzędy Gminne są powołane do rejestrowania bezrobotnych pracowników umysłowych, poszukujących pracy;

2) czy bezrobotnym tym Urzędy Gminne mogą wydawać zaświadczenia na ulgowe przejazdy kolejami państwowymi.

Odpowiedź: 1) w powyższej sprawie miarodajnymi są przepisy rozporz. Min. Pracy i Opieki Społ. z dn. 13.VI.1930 r. (D. U. Nr. 54, p. 459). Gmina obowiązana jest sprawować te czynności tylko o tyle, o ile Zakł. Ubezp. Prac. Um. powierzy jej te czynności;

2) nie istnieją przepisy, któreby upoważniały gminy do wydawania tego rodzaju zaświadczeń; jedynie może być tu mowa o przyjęciu przez gminę zgłoszenia o zapomogę na wyjazd do miejsca pracy (p. § 41 cytowanego wyżej rozporz. Min. Pracy i Op. Społ. z dn. 13.VI.1930 r.).

5. Pytanie: Jeden z pracowników samorządu powiatowego zapytuje:

1) jak należy rozumieć art. 2 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28.X.1933 roku o uposażeniu członków Zarządu i pracowników związków samorządowych w szczególności ustęp drugi tego artykułu, który głosi: „Nieważne są uchwały i postanowienia organów ustrojowych związków samorządowych i t. d.“, mianowicie, czy artykuł ten zmienił przepisy punktu b § 3 oraz ustępu 3 § 25 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 30. XII.1924 r. (D. U. R. P. Nr. 118, poz. 1073) i skasował prawo do poboru dodatku wyrównawczego;

2) o ile zacytowane normy prawne skasowały prawo do poboru dodatku wyrównawczego, a więc jednostronnie zmieniły uposażenie pracowników, to czy taka zmiana uposażenia nie jest rozwiązaniem stosunku służbowego z winy pracodawcy, a w związku z tem, czy roszczenie pracowników o odszkodowanie lub przeniesienie na emeryturę byłoby uzasadnione.

Odpowiedź: 1) rozporz. Prezyd. Rzplitej z dn. 28.X.1933 r. (Dz. U. Nr. 86, p. 667) nie miało na celu obniżenie, czy cofnięcie różnego rodzaju dodatków, pobieranych przez członków zarządów i pracowników samorządowych, o ile dodatki te były oparte na legalnych podstawach. Nowe brzmienie § 1 rozporz. Rzplitej z dn. 30.XII.1924 r. było koniecznym wobec zmian dokonanych w ustawodawstwie o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych, lecz nie wynika z niego zupełnie, aby cofnięte zostały różnego rodzaju dodatki, przewidziane w rozporz. Prez. Rzplitej z dn. 30.XII.1924 r., pozostaje więc nadal dodatek komunalny, reprezentacyjny, a również i wyrównawczy, o którym mowa w zapytaniu;

2) w wypadku, gdyby przepisy prawne zniosły dodatek wyrównawczy (co nie ma miejsca), to należałoby tu postąpić zgodnie ze stanowiskiem ustalonem oddawna zarówno przez Min. Spr. Wewn. jak i orzecznictwo sądów i wymówić danemu pracownikowi pracę z zachowaniem niezbędnego terminu, a następnie przyjąć go na zmienionych warunkach, lub wypłacić odszkodowanie bądź przyznać zaopatrzenie emerytalne.

6. Pytanie: Jedna z gmin wiejskich województwa wileńskiego zapytuje:

1) czy gminna komisja wyborcza winna na podstawie ust. (2) § 15 regulaminu wyborczego żądać

dokompletowania listy kandydatów na radnych gminnych, o ile po zbadaniu zgłoszonych kandydatów okazało się, że lista nie zawiera conajmniej tyle nazwisk ilu się radnych wybiera, czy też winna ona daną listę unieważnić, uznając, że cytowany przepis nie pozwala na dokompletowanie kandydatów, a jedynie usuwanie formalnych braków w zgłoszeniu;

2) czy Zarząd gminny może ściągnąć w drodze postępowania przymusowego w administracji zaległe składki członkowskie oraz należność za zagubione książki (stanowiące własność gminy) od czytelników biblioteki gminnej;

3) czy może być zaliczony do wysługi emerytalnej okres próbnej pracy w gminie—płatnej (składki ubezpieczeniowe płacone do Z.U.P.U.) pracownikowi, który od 1.IV.31 r. jest stałym pracownikiem — oraz służba wojskowa czynna — odbyta przed wstąpieniem do pracy w gminie.

Odpowiedź: 1) decyzja Komisji wyborczej jest nieuzasadniona. Ust. (2) § 15 rozporz. Min. Spraw Wewn. z dn. 17.XI.1933 r. (D. U. Nr. 92, p. 711) nie można interpretować tak zwięźdząco, jak czyni to Komisja. Mówiąc o „usunięciu braków“ regulamin miał na myśli niewątpliwie nietylko braki przy zgłaszaniu, lecz również i wypadek, gdy lista nie odpowiada po jej zbadaniu przepisów ust. (4) § 12 regulaminu, to jest zawiera zbyt małą liczbę kandydatów. Komisja winna była zażądać dokompletowania listy, a do-

piero, gdyby tego nie uczyniono, mogła listę uznać za nieważną;

2) zależy to od tej okoliczności, czy gminna biblioteka miała charakter jakiegoś stowarzyszenia złożonego z członków, czy też charakter urzędzenia dobra publicznego danej gminy. W pierwszym przypadku należy to stosować drogą postępowania cywilno-sądowego, a w drugim—wszelkie opłaty i inne należności mają charakter opłat, o których mówi art. 27 ustawy o tymcz. ureg. fin. kom. (D. U. Nr. 106 z r. 1932, poz. 884) i należy je ściągać, jak wszelkie inne daniny komunalne;

3) normuje to zagadnienie § 9 wzorowego statutu emerytalnego (p. tekst statutu: Zbiór Zarządzeń Min. Spr. Wewn., t. I, str. 270 i t. II, str. 1383); z postanowień jego wynika, że służbę próbną, o ile była płatna i odpowiadała warunkom, określonym w § 1 statutu, należy zaliczyć do wysługi emerytalnej. Natomiast jeżeli chodzi o służbę wojskową, to należy zaliczyć do wysługi emerytalnej jedynie tę służbę, która ewent. nie ma charakteru obowiązkowej służby wojskowej, ta ostatnia służba nie stanowi pracy, która jest zaliczona w czasie służby, a jedynie gdy pracownik ze względu na inną pracę nabył prawa emerytalne, będzie ona mu przy ostatecznym obliczeniu lat służby, doliczona do ogólnej liczby lat pracy.

H. i P.

Wydawnictwa nadesłane

Inż. Aleksander Gajkiewicz — Spółki drogowe — ich znaczenie, rozwój i metody organizacji. Warszawa 1934. str. 86.

Praca niniejsza obejmuje rozszerzony referat autora, wygłoszony na III Polskim Kongresie Drogowym w styczniu 1934 r. Zawiera całokształt zagadnienia spółek drogowych w Polsce. Niepominięte nawet zostało historyczne podłoże powstania tej formy samopomocy społecznej w dziedzinie budowy dróg, omówione we Wstępie, sięgające jeszcze czasów przed wojną światową.

Książka dzieli się na cztery części. W pierwszej części podaje autor ogólną charakterystykę spółek drogowych, ich strukturę organizacyjną oraz metody pracy. Część ta obejmuje również sposoby finansowania robót wykonywanych przez spółki drogowe, rachunkowość spółek oraz stosunek samorządu powiatowego do tych instytucji.

Ciekawy materiał statystyczny i sprawozdawczy zawiera część II książki, omawiająca dotychczasowe wyniki pracy spółek drogowych w Polsce. Znajdujemy tam dane, co do ilości spółek drogowych na obszarze całego Państwa, ilość wykonanych kilometrów dróg, źródła finansowania robót, wykonanych przez spółki drogowe, rodzaj użytych materiałów i inne.

Część III zawiera instrukcje organizacji i prowadzenia spółek drogowych oraz zasady wymiaru i ściągnięcia należności od członków spółek drogowych z tytułu ich udziałów członkowskich. Instrukcję i zasady wymiaru uzupełniają wzory odpowiednich pism, deklaracji, wniosków i ksiąg niezbędnych przy zakładaniu i prowadzeniu spółki — stosowane w powiecie warszawskim.

W części ostatniej podane zostały ustawy i rozporządzenia, regulujące prawną stronę spółek drogowych oraz wzoro-

wy statut spółki. Rozdział ten obejmuje również wzory umów na dostawy dla spółki oraz instrukcję brukowania dróg kamieniem polnym.

Niemalą rolę w zakresie spółek drogowych przypisuje autor słusznie samorządowi powiatowemu. Ma on być faktycznym promotorem organizacji spółek drogowych i winien otaczać troskliwą opieką każdy krok spółki drogowej.

Książka, dzięki szerokiemu potraktowaniu zagadnienia spółek drogowych — stanowić będzie cenny przyczynek dla sprawy drogowej.

G.

Hełena Radlińska — Książka wśród ludzi. Uwagi o potrzebach i badaniu czytelnictwa. Wydanie II, rozszerzone. Wydawnictwo Instytutu Oświaty Dorosłych Nr. 90. Warszawa 1934. str. 150.

Nakładem Instytutu Oświaty Dorosłych ukazało się rozszerzone wydanie pracy H. Radlińskiej „książka wśród żywych“. Zawiera ona ciekawy materiał, obrazujący rolę książki i czytelnictwa w sprawach kształtowania narodu. Podaje warunki, jakim winna odpowiadać w spełnianiu tej misji, następnie omawia metody doboru książek, poznawanie potrzeb czytelnika oraz inne zagadnienia wiążące się z akcją biblioteczną i oświatową. Porusza pozątem szereg momentów nauki czytelnictwa oraz podaje wskazówki dla początkujących badaczy czytelnictwa.

Uzupełniają książkę załączniki, obejmujące przykłady popularyzacji celów czytania, badań szybkości czytania i inne. Z ciekawą tą pracą zaznajomić się winni wszyscy pracujący na polu oświatowym oraz kierownicy bibliotek i innych placówek oświaty pozaszkolnej.

G.